

## Liiklusõnnetuste põhjuste väljaselgitamise ekspertkomisjoni poolt 2023. aastal menetletud juhtumites toodud ettepanekud meetmete rakendamiseks liiklusohutuse tagamisel.

Iga komisjoni poolt uuritud liiklusõnnetuse kohta koostatud kokkuvõttes on ekspertide poolt toodud välja riskitegurid ja asjaolud, mis võisid omada mõju antud liiklusõnnetuse toimumisele ja tagajärgede raskusastmele. Samuti on tehtud ettepanekud analoogsete õnnetuste vältimiseks tulevikus. Ettepanekud on tehtud lähtuvalt õnnetuse toimumist või selle raskusastet mõjutanud riskiteguritest ning seejuures ei ole hinnatud meetmete rakendamisega kaasnevaid muid aspekte, näiteks ettepaneku majanduslikku mõju või tasuvust, sotsiaalset mõju jms.

Sageli on liiklusõnnetuste puhul tegemist riskiteguritega, mis korduvad aasta-aastalt. Sellisteks teguriteks on:

- juhtide puhul sõiduki juhtimine joobeseisundis (14)<sup>1</sup>, lubatud sõidukiiruse ületamine või kiiruse valikul tee- ja ilmaoludega mitteametlikult sõitmine (20), turvavarustuse mitteametlikult kasutamine juhi või sõitjate poolt (12) ning sõiduki juhtimine, omamata vastava kategooria sõiduki juhtimisõigust (3);
- jalakäijate puhul sõidutee ületamine veendumata teeületamise ohutuses (7) ning pimedal ajal teel liikudes helkuri või valgusallika mitteametlikult kasutamine (9).

Tulenevalt samasugustest ja korduvastest riskiteguritest, korduvad ka ettepanekud, mis puudutavad juhtidele ja jalakäijatele suunatud ennetustööd ning jätkuvat suurendatud tähelepanu pööramise vajadust liiklusjärelvalve käigus korduvate riskiteguritena märgitud liiklusnõuete eirajate väljaselgitamiseks.

Järgnevalt on toodud need ettepanekud, mis on 2023. aastal koostatud ekspertarvamustes esitatud lisaks aasta-aastalt korduvatele. Ettepanekud on teemade ja liiklejarühmade järgi grupeeritud ning üldistatud.

### Selgitustöö

#### Mootorsõidukijuhid

- Juht on kohustatud enne sõidu alustamist veenduma, et:
  - tema tervises seisund lubab sõidukit juhtida. Väsinuna sõiduki juhtimine on ohtlik, sellest tuleks hoiduda. Tervises seisundi halvenedes tuleb kutsuda abi ja mitte jätkata sõiduki juhtimist (5);
  - peale alkoholi tarvitamist on möödunud piisavalt aega ja juht on enne sõitma asumist veendunud, et ta on kaine ja puhanud (1);
  - juhul, kui juht tarvitab ravimeid, on ta veendunud, et sõiduki juhtimine on antud ravimi tarvitamise korral lubatud (1);
  - sõiduk on tehniliselt korras ja läbinud tehnõulevaatuse (3);
  - istme peatoe kõrgus on reguleeritud vastavalt juhi pikkusele (1).

---

<sup>1</sup> Mitme liiklusõnnetuse puhul on ettepanek tehtud.

- Enne paigalt liikuma hakkamist peab juht veenduma, et see on ohutu ega takista või ohusta teisi liiklejaid (1).
- Sõiduki juhtimise ajal:
  - tuleb oma tähelepanu suunata teel toimuvale ning arvestada, et isegi hetkeks pilgu mujale suunamise ajal võib liiklussituatsioon/olukord märkimisväärselt muutuda ning sellele ohutult reageerimiseks aega enam ei ole. Eriti tähelepanelik peab olema kohtades, kus liigub lapsi (2);
  - tuleb olla tähelepanelik, pöörates eriti tähelepanu vähem kaitstud liiklejatele (1);
  - ülekäigurajale lähenedes peab juht vähendama kiirust ja olema valmis jalakäijale teed andma (2);
  - juhul, kui foorreguleeritud ülekäigurajal töötavad foorid vilkuval kollasel režiimil, tuleb arvestada, et juhul on kohustus anda jalakäijatele teed (1);
  - enne mis tahes manöövri sooritamist tuleb olla tähelepanelik ja veenduda manöövri ohutuses (6);
  - ristmikele lähenedes olla tähelepanelik ja veenduda, kas pöörde sooritamiseks on eraldi valgusfoor või kehtib sama valgusfoor otse sõitjatega (1);
  - talviste teeolude korral (teekate lumine, libe) peab:
    - väga kriitiliselt hindama enda võimeid ning sõiduoskusi (3);
    - arvestama, et sõidujälgjest väljasõitmise korral haardetegur sõiduki ratastel erinev ning sõiduk võib kaotada juhitavuse (1);
    - võimalusel vältima liiklusesse minekut, kui puudub talvistes oludes piisav sõidukogemus (1);
  - kui sõidukijuhti pimestab vastu paistev päike, siis peab vähendama kiirust, et olla valmis ohusituatsiooni tekkimisel sõiduki peatamiseks (1).
- Juhtides sõidukit:
  - varakevadel tuleb arvestada, et ilmastikutingimused on muutlikud, kohati on teeolud suvised, samas võivad hommikuti või ka mõnel päeval olla teeolud talvised ja teekate libe (1);
  - tuleb arvestada, et kui õhutemperatuur on vaid paar soojakraadi, võib teedel olla libedust, seetõttu tuleb hoolega jälgida teeolusid ja mitte kiirustada (1).
- Kiiruse valikul peab juht:
  - arvestama oma juhtimiskogemust, tee geomeetriat ja seisundit ning nähtavust, et vajaduse korral oleks võimalik sõiduk sujuvalt seisma jätta (1);
  - tipptunnil ja rasketes oludes varuma aega sihtpunkti jõudmiseks ja arvestada, et suurim lubatud sõidukiirus ei ole kohustuslik (1).
- Sõiduki peatumise ja parkimise nõuete täimisest kinnipidamine asulavälisel teel (1).
- Tulede kasutamisenõuded, sh peatumise ja parkimise ajal (1).
- Sõiduki juures peab juht jälgima:
  - enne sõidu alustamist ja teel olles sõiduki tehnoseisundit, sh tulede korrasolekut ja puhtust (1);
  - sõiduki klaaside puhtust, nii seest kui väljast (1);
  - tulede puhtust, korrasolekut ja reguleeritust (1);
  - et kauba vedamisel salongis on see korralikult kinnitatud ning ei varja juhi vaatevälja ja takista juhtimistoiminguid.
- Sõiduki rehvidega seoses jälgida, et:
  - ei kasutataks rehve, mis ei vasta nõuetele (2);

- rehvid ei oleks vananenud, üle 7-8 aasta vanuste rehvide kasutamisest tuleks võimalusel hoiduda (3);
- rehvide turvisemustri jääksügavus ei oleks kulunud üle lubatud miinimumi (3);
- nelikveolise sõiduki puhul võib erineva kulumisastmega rehvide kasutamine olla valmistajatehase nõuete järgi keelatud (1);
- talvistes oludes kasutataks talverehve (1).
- Mootorratturid:
  - mootorratta koolitustel selgitada kahe rattaliste sõidukite ohte (nt märgatavus) liikluses (2);
  - mootorrataste tehnilise seisukorra kontroll, sh rehvirõhkude kontroll on oluline igal korral enne sõitu (1);
  - oluline on hoida sõidu ajal mootorratta mõlemad rattad teega pidevas kontaktis ja manöövrivõime sooritada ettevaatlikult, et mootorratturi enda ja ka kaasliiklejate turvalisus oleks tagatud (1);
  - turvavarustuse (motokiiver, riietus, jalatsid, kindad) kasutamine (3);
  - halbade ilmastikuolude tekkimisel (nt. tihe vihma sadu) tuleks peatada mootorrattas ja oodata ilmastikuolude paranemist (1).
- Enne raudteeülesõidukoha ületamist peab juht veenduma, et (1):
  - rongi ei ole lähenemas;
  - raudtee ületamine on ohutu;
  - sõidukiiruse valikul tuleb lisaks teeloludele ja -tingimustele arvestada ka nähtavust ning piiratud nähtavuse puhul valida madalam, nähtavusoludele vastav kiirus.
- Liiklusõnnetuse korral peab juht võimalikult kiiresti seisma jääda, lülitama sisse ohutuled ja tegema kõik võimaliku, et liiklus oleks ohutu. Vähihoo kokkupõrke kahtluse korral, kui võis tekkida kahju inimeste tervisele või varale, tuleb sõiduk koheselt peatada ja asjaolusid selgitada ning kannatanutele abi anda (2).
- Julgustada inimesi, kes tunnevad, et vaimse tervisega seotud sümptomid tema elu häirima hakkavad, pöörduma abi saamiseks asjatundja konsultatsioonile (2).
- Teleskooplaaduriga või muu sarnase sõidukiga töötades tuleks ühest kohast teise sõitmise ajaks seadistada tööorgani kõrgus selliselt, et juhi vaateväli oleks vaba (1).

#### Maastikusõidukite (ATV, mootorsaani) juhid

- Maastikusõidukiga (ATV, mootorsaani) liiklemise erisused, registreerimata sõidukiga avalikel teedel liiklemine on keelatud (2).
- Maastikusõiduki juhtimine joobeseisundis on lubamatu (2).
- Kiiruse valikul tuleb arvestada teelolude ja tee geomeetriaga (2).
- Maastikusõiduki juhil on soovitatav kasutada turvariidet (1).
- ATV matkade korraldamisel tuleb (1):
  - enne matkale minekut selgitada välja osalejate sõidukogemus ja põhjalikult ning igakülselt osalejaid instrueerida;
  - sõidukiiruse valikul tuleb arvestada osalejate sõidukogemusega;
  - kasutada vähemalt kahte instruktorit, üks grupi ees ja teine grupi taga;
  - arvestades matkal osalejate kogemust, võimalusel piirata sõidukite võimsust ning kogenematud juhid panna grupi etteotsa.

## Jalgratturid

- Jalgratta juhtimine alkoholi tarvitanuna või joobeseisundis on keelatud (2).
- Jalgrattaga sõites peaks ka täiskasvanud kandma kinnirihmatud jalgrattakiivrit (4).
- Jalgratta tehnoseisund peab vastama kehtivatele nõuetele (1).
- Enne igasuguse manöövri sooritamist tuleb veenduda selle ohutuses (2).
- Eakal jalgratturil võib olla raske vaadata taha enne manöövri sooritamist. Kasulik on kasutada tahavaatepeegleid või jalgrattaga sõites mitte teha vasak- või tagasipööret suurel maanteel, vaid ületada tee jalgsi jalgratast käekõrval lükates (1).
- Ristmikule lähenedes tuleb vähenda kiirust ka tuttavas keskkonnas sõites (1).
- Jalgrattaga jalakäijate ülekäigurajal või ülekäigukohal üle tee sõites tuleb arvestada, et jalgratturil ei ole sõidukijuhi suhtes eesõigust (1).

## Jalakäijad

- Alkoholi tarvitanuna liikluses osaledes tuleb olla äärmiselt ettevaatlik ja tähelepanelik, võimalusel tuleks vältida pimedal ajal asulavälisel teel liikumist (4).
- Kahesuunalisel eraldusribata asulavälisel teel, kus puudub kõnnitee, peab jalakäija liikuma ainult vasakpoolisel teepeenral, selle puudumise või liikumiseks sobimatuse korral aga sõiduteel selle vasaku ääre lähedal (2).
- 2+2 eraldusribaga teel jalgsi liikudes peab olema äärmiselt ettevaatlik, liikuda tuleks väljaspool sõiduteed. Liikuda ei tohi eraldusriba kõrval ega piki eraldusriba, kui sellel pole kõnniteed (1).
- Kui asulavälisel teel on olemas jalakäijate teeületuskoht, siis tuleks kasutada seda ja mitte asuda sõiduteed ületama selle kõrval või läheduses (1).
- Reguleerimata ülekäigurajal peab jalakäija enne sõidutee ületamist hindama läheneva sõiduki kaugust ja kiirust, andma juhile võimaluse kiirust sujuvalt vähendada või seisma jääda ja veenduma, et juht on teda märganud ning sõidutee ületamine on ohutu (1).
- Tuleb arvestada, et kodukoha ümbruse tuttavatel teel, kus sageli liigutakse võib ohutunne kaduda, seetõttu ei tohi unustada ettevaatust (1).

## Laiem üldsus

- Joobes isiku sõidukirooli asumist tuleks võimalusel takistada või teavitada sellest koheselt häirekeskust (7).
- Ebaadekvaatselt käituvat isikut ei tohi jätta järelevalveta (1).
- Viibides väikelastega kohtades, kus on pargitud või peatunud sõidukeid, ei tohi jätta lapsi hetkekski järelevalveta (1).
- Ühissõidukis sõitjad (1):
  - peaksid ühissõidukisse sisenemisel leidma enne sõiduki liikuma hakkamist turvaliselt istekoha või selle puudumisel end korralikult kinni hoidma ja võimalusel vältima sõidu ajal liikumist ühissõidukis, kuna sõiduki kiirendamised ning aeglustamised on liiklemise tavapärane osa ning need võivad kaasa tuua tasakaalu kaotusest tingitud kukkumisi;
  - võiksid abistada vanemaealisi ja teisi nõrgemaid sõitjaid turvalise istekoha leidmisel ja sinna jõudmisel.
- Eakad liiklejad:

- eakate pereliikmete tervist tuleb jälgida ja kui on näha, et tema sõiduki juhtimise võimekus jätab soovida ja võib ohustada tema enda või kaasliiklejate elu ja tervist, ei tohiks teda rooli lasta (2);
- eakad inimesed, kellel on kuulmis- ja nägemisvõime langus, peavad liikluses olema äärmiselt ettevaatlikud ja tähelepanelikud (2);
- juhul, kui mõni pereliige vajab igapäevast abi, kuid elab üksinda, siis tuleks temaga mõned korrad päevas ühendust võtta ja kontrollida, kuidas tal läheb (1).
- Noored (1):
  - sõidukiiruse valik;
  - turvavarustuse kasutamine;
  - sõitjate vedu (turvavarustus ja arv);
  - enda võimete "näitamisega" kaasnevad riskid;
  - grupikäitumine.
- Inimesed peaksid pöörama tähelepanu oma lähedaste käitumisele, märkamaks õigeaegselt muutusi, mis viitavad suitsiidimõttele ja sõltuvusele ning suunata abivajajaid vastavate spetsialistide poole (3).

## Järelevalve

### Liiklusjärelevalve

- Liiklusjärelevalve käigus pöörata tähelepanu:
  - järelevalve teostamisele maapiirkondade väiksematel teedel (2);
  - tehnonõuetele vastavuse kontrollimisele (2);
  - "proof" registreerimismärkide kasutamisele (1).
- Karmistada karistusi korduvate rikkumiste korral sõiduki juhtimiseõigusest ja joobeseisundis juhtimise eest (1).
- Pikkadel sirgetel teelõikudel kasutada rohkem mobiilseid kiiruskaameraid (1).
- Politsei korralduste eiramisel ning politsei eest põgenemisel üldkasutataval teel väga suurel kiirusel võimalusel peatada põgenev sõiduki võimalikult kiiresti (1).

### Teejärelevalve

- Tõhustada järelevalvet hooldeettevõtete üle, et tagatud oleks teede seisundi vastavus kehtestatud seisunditaseme nõuetele (2).

## Teede projekteerimine, ehitamine, hooldus ja korrashoid

- Riigi Ilmateenistuse poolt teeolude halvenemise (tuisk, jäide, kiilasjääd jms) kohta antud hoiatuste, samuti teeilmajaamade analoogsete prognooside olemasolul, tuleb teha ennetavat libedusetõrjet ning operatiivsemalt reageerida teeolude muutustele (4).
- Jalakäijate teeületuskohtade projekteerimisel ja ehitamisel tuleks arvestada, et ülekäigukoht peaks olema kavandatud võimalikult jalakäija jaoks optimaalsesse kohta, et tal oleks tee ületamine võimalikult lühike ja mugav (1).
- Ülekäiguradade puhul tuleks arvestada, et ohutust silmas pidades ei tohiks jalakäija korraga ületada üle ühe sõiduraja, vajadusel tuleb sõiduteed kitsendada, rajada ohutussaari, kasutada liikluse rahustamise võtteid ja intensiivselt kasutatavate ülekäiguradade puhul foor (1).

- Vahetult sõidutee lähedal (vabas ruumis) paiknevad objektid peab võimalusel eemaldama või eraldama pörkepiirdega (1).
- Ristmikel nähtavuskolmnurkade hoidmine takistusevabadena (1).
- Elektrooniliste liiklusmärkide ja tahvlite laialdasem kasutamine suure liiklussagedusega teedel (1).
- Suure liiklussagedusega 1+1 teedel tuleks piiratud nähtavusega kohtades, kus möödasõit on keelatud, sõidusuunad füüsiliselt eraldada (1).
- Segaliiklusega avatud aladel peaks võimalusel liiklust korraldama, tähistades sõidukite parkimiskohad ja põhilised liikumise koridorid ning jalakäijate liikumise põhilised trajektooriid (1).

## Koolitus

- Mootorratturitel on vajalik teha hooaja alguses sõidutreeningut (4).

## Seadusandlus ja normid

### Juhtidele esitatavad nõuded

- Tervisetõendite väljastamise korda tuleks parandada ning näha ette ka süsteemne järelevalve või kontrollmehhanism, mis aitaks välistada tervisetõendite väljastamise neile, kelle tervis ei vasta kehtestatud nõuetele või juhul, kui isiku tervises seisund halvenes tervisetõendi kehtivuse ajal, näha ette tervisetõendi automaatne tühistamine sellise haiguse diagnoosimisel, mis on vastunäidustuseks sõiduki juhtimisel (2).

### Sõidukite tehnoseisund

- Kaaluda sõidukite tehnolevaatuse nõuete täiendamist nõudega, et ülevaatus käigus kontrollitakse ka parkimisabi andurite töökorda ning avastatud rikked märgitaks kontrollkaardile (1).
- Tehnolevaatuste käigus peaks kontrollima inertspidurite rakendamise mehhanisme ja rakendatud pidurite efektiivsust, seda vähemalt MKM määruse nr 42 Lisa 1 kood 407 toodud nõuetele vastavuse läbi (1).

## Keskkond

- Kaaluda madalama klassiga ja klassita ning väikese liiklussagedusega teedel suurima lubatud sõidukiiruse üldist alandamist, kuna sellised teed enamasti ei vasta tehnilistelt parameetritelt ega ka teehoiu tasemelt tingimustele, mille puhul oleks üldine piirkiirus 90 km/h liiklemiseks ohutu (3).
- Raudteeülesõidukohtade ohutuse suurendamine (1):
  - välja töötada mehhanism, mis tagaks, et raudteeülesõidukohtade ülevaatusel tuvastatud puudused likvideeritakse ettenähtud tähtaja jooksul ning tõhustada järelevalvet selle üle;
  - sõidukiiruse piiramine raudteeülesõidukohtade juures;
  - varustada raudteeülesõidukohad raudteefoori ja tõkkepuudega, muutes rangemaks ka vastavad nõuded;
  - kaaluda rongide esiosadele allasõidutõkete kohustusliku paigaldamise nõude sisseviimist;

- vastavate tehniliste võimaluste olemasolul näha ette rongide esiosa haakeseadeldise eemaldamine.

#### Muu

- Kaubandusettevõtete teavitamine - joobeseisundis kliendile alkoholi müük on keelatud (1).
- Ettevõtetes, kus on segaliiklusega alasid, tuleb töötajaid põhjalikult instrueerida, kuidas sõidukitega ohutult tööd teha ja töökohtade vahel liikuda, arvestades, et territooriumil liiguvad ka inimesed (1).
- Kaitseväge peaks ajateenijatele puhkuse või linnaloe andmisel arvestama, et see ei satuks ajale, kus ajateenijad on väsimusseisundis, nt vahetult kohe pärast õppust või pikka teenistuspäeva (1).

Komisjon pidas vajalikuks ennetus- ja järelevalvetegevuste käigus, taristu ehitamisel ja hooldamisel, liiklusreeglite kujundamisel ning sõidukijuhtide koolituse korraldamisel silmas pidada eespool toodud ettepanekuid ja põhimõtteid.

Ekspertide hinnangul võib esitatud ettepanekute ja põhimõtetega arvestamine mõjutada liiklusõnnetuste toimumist või nende tagajärgi.

Villu Vane

liiklusekspert,  
liiklusohutuse osakond  
Transpordiamet  
liiklusõnnetuste põhjuste väljaselgitamise ekspertkomisjoni esimees

26.02.2023